

Vastauksia 29.11.2023 Vape ja nikotiinituote -tietoiskun yleisökysymyksiin

1. Eroaako Uudenmaan kuntien vape-tilanne jotenkin vai onko lasten ja nuorten vape/nikotiinipussikäyttö samanlaista joka puolella Uuttamaata?

Vastaus: Vapen käyttö lasten ja nuorten keskuudessa on hyvin samankaltaista Uudenmaan alueella ja käyttö on lisääntynyt vuosien 2021 ja 2023 välillä merkittävästi. [Kouluterveyskyselyn tulokset - THL](#)

2. Onko vape vaikutukseltaan samankaltainen tuote kuin vesipiippu?

Vastaus: Vesipiippu eroaa vapestä mm. siinä, että vesipiipussa poltetaan yleensä tupakkaa tai yrttiseosta ja siinä lämmitys ja palamisreaktio saadaan aikaan hiilen avulla. Hiili onkin vesipiipun poltossa merkittävä terveydelle haitallinen tekijä. Hiilimonoksidista (häkä) lähes kaikki ja syöpää aiheuttavista yhdisteistä kolme neljäsosaa syntyy palavan hiilen kautta. Vesipiippua polttaessa saadaan jopa viisi kertaa enemmän syöpää aiheuttavia aineita kuin tupakoidessa. Lisäksi tervaa ja häkää syntyy vesipiipusta moninkertainen määrä.

Vesipiipusta on myös sähköinen versio nimeltä e-shisha, joka on kertakäyttöinen ja muistuttaa sähkötupakkaa. ([Tupakka- ja nikotiinituotteiden haitat. FressisEdu](#)).

Vesipiipusta voi lukea esimerkiksi THL:n sivuilta: <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/tupakka/tupakkatuotteet-ja-sahkosavuke/vesipiippu>

3. Jääkö sähkösavukkeesta mitään hajuauraa ympärillesi niin kuin tupakassa?

Vastaus: Varsinkin nuorten käyttämissä vapeissa on usein makuaineita, jolloin vapen höyrykin tuoksuu karkilta, hedelmältä tai muulta vastaavalta. Omanlaisensa "tuoksu" siis leijailee jonkin aikaa, mutta ei jää niin vahvasti vaatteisiin tai hiuksiin kuin tupakan savu.

4. Eikö tupakkalaki määrää myös Vapeista, ettei saisi pakkaukset/laitteet olla erinäköisiä? Mutta miksi kuitenkin ne edelleen saa näyttää "houkuttelevilta" lapsille/nuorille?

Vastaus: Nuorten suosiossa ovat tällä hetkellä kertakäyttöiset nikotiinitonta nestettä sisältävät sähkösavukkeet. Kertakäyttöisiä nikotiinittomia sähkösavukkeita säädellään nyt tupakan vastikkeina, joita koskee mm. myyntiä, markkinointia ja tuotteiden esilläpitoa koskevat säädökset. Ongelmallista on, että tupakkalaissa ei tällä hetkellä rajata tupakan vastikkeiden eli nikotiinipussien tai kertakäyttöisten sähkösavukkeiden ulkonäköä tai makuja. Hallitus ehdottaa nyt, että savuttomat nikotiinituotteet otettaisiin tiukemmin tupakkalain piiriin ja että niistä säädettäisiin samoin kuten muistakin tupakkatuotteista. Lisäksi tuotteita hankitaan paljon laittomasti somen ja ulkomaisten verkkokauppojen kautta. Silloin myös nikotiinia sisältävien sähkösavukkeiden pakkaukset ja ulkoasu voivat olla mitä vaan. Lue lisää: [Sähkösavuke eli Vape nuorten keskuudessa. FressisEdu](#)

5. Voiko maahantuontia ja saatavuutta rajoittaa Suomessa / EU alueella, kerta tiedetään haitat ja käyttäjät ovat alaikäisiä?

Vastaus: Nikotiinia sisältäviä sähkösavukkeita koskee Suomessa sama lainsäädäntö kuin perinteistä tupakkaa, eli niiden maahantuontia ja saatavuutta rajoitetaan tupakkalain puitteissa. Sähkösavukkeiden ja niiden nikotiininsteiden netti- ja etämyynti ovat laissa kielletty.

Ongelmana ovat nikotiinittomat sähkösavukkeen kaltaiset kertakäyttöiset höyrystimet, joissa ei ole nikotiinia. Niitä säädellään tupakan vastikkeina, joita koskee kyllä myyntiä, markkinointia ja tuotteiden esilläpitoa koskevat säädökset, mutta ei netti- ja etämyynti tai maahantuontisäädökset.

Nikotiinipussit taas ovat ikärajavaltavia tuotteita, eli niitä ei saa kaupoissa myydä alaikäisille. Suomessa saa myydä nikotiinipusseja, jotka sisältävät alle 20 mg nikotiinia. Nikotiinipussien maahantuontia ei ole toistaiseksi rajoitettu ja siksi ulkomaisista verkkokaupoista on myös mahdollista tilata vahvempia nikotiinipusseja. Lue lisää: [Nikotiinipussit nuorten keskuudessa – FressisEdu](#)

6. Kun tupakkatuotteita säännellään tarkasti, niin miten tähän ei saada sääntelyä? Miten sitä ollaan viemässä eteenpäin?

Vastaus: Nikotiinia sisältäviä sähkösavukkeita koskee Suomessa sama lainsäädäntö kuin savullisia tupakkatuotteita. Ongelmana ovat nikotiinittomat sähkösavukkeen kaltaiset kertakäyttöiset höyrystimet, joissa ei ole nikotiinia. Kertakäyttöisiä nikotiinittomia sähkösavukkeita säädellään tupakan vastikkeina, ja niitä koskee mm. myyntiä, markkinointia ja tuotteiden esilläpitoa koskevat säädökset.

Nikotiinipussit eivät ole tupakkatuotteita vaan tupakan vastikkeita, jotka sisältävät nikotiinia, mutta eivät tupakkakasvia. Niitä ei saa myydä alle 18 – vuotiaille ja niitä koskee samanlaiset markkinointi ja esilläpitokiellot kuin tupakkatuotteita. Tukesin päätöksellä Suomessa saa myydä enintään 20 mg nikotiinia sisältäviä nikotiinipusseja, mutta etä- tai nettimynti ei ole kiellettyä ja yksityishenkilö saa tuoda ulkomailta vahvempia nikotiinipusseja omaan käyttöön. Tupakan vastikkeiden ulkonäköä tai makuja ei pystytä tällä hetkellä rajoittamaan. (Lue lisää [nikotiinipusseista FressisEdun tietopankista](#))

Hallitus ehdottaa nyt, että savuttomat nikotiinituotteet otettaisiin tiukemmin tupakkalain piiriin ja että niistä säädettäisiin samoin kuten muistakin tupakkatuotteista. Nikotiinipussien hallussapitoa ei ole tupakkalaissa kielletty alaikäisiltä, joten myös alaikäiset saavat pitää nikotiinipusseja hallussaan ja tuoda nikotiinipusseja maahan. Näitä aiotaan kuitenkin muuttaa juuri lausunnoilla olleissa tupakkalain muutoksissa, kun sinne tehdään uusi määritelmä savuttomille nikotiinituotteille.

7. Oletteko kuinka tietoisia vapeista, joihin on lisätty muuta kuin nikotiinia eli esim. synteettinen kannabis, metadon, fentalyyni tai muu huumausaine?

Vastaus: Tällaisia tapauksia on tullut tietoon joitakin ja huoltajana onkin tärkeää tiedostaa, että tämä on mahdollista, joskin harvinaista.

8. Haitoista kerrottu, mutta linkit tutkimuksiin puuttuvat. Ei täysin uskottavaa. Miksi ei ole kerrottu tutkimuksia missä todettu ja asiasta kerrotaan vain yleisellä tasolla?

Vastaus: Syöpäjärjestöjen esitys näkyy videolla, ja esityksen lähteet on listattu esityksen loppuun. Esitykseen oli viime hetkellä lisätty muutama dia pelkän nikotiinin haittavaikutuksista ja näiden lähteet puuttuvat esityksestä. Nikotiiniin haittoihin liittyvä tieto perustui syöpäjärjestöjen kanssa yhteistyössä tehtyyn [lääkärilehden artikkeliin](#) ja [Duodecimin artikkeliin](#)

Lisää luotettavaa ja tutkittua tietoa sähkösavukkeista voit käydä lukemassa:

Duodecim Terveyskirjasto: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01164>,

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos: <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/tupakka/tupakkatuotteet-ja-sahkosavuke/sahkosavuke>,

Syöpäjärjestöjen FressisEdu: [Sähkösavuke eli vape nuorten keskuudessa | FressisEdu](#) sekä [Nikotiinipussit nuorten keskuudessa | FressisEdu](#) tai

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry: <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/nikotiinituotteet/sahkosavukkeet/> ja [Mitä ovat nikotiinipussit ja miksi niiden käyttöön voi liittyä riskejä? - EHYT ry ja Nikotiinipussit \(ehyt.fi\)](#)

9. Onko oikeasti nikotiiniton Vape sallittu alle 18-vuotiaille? Järkyttävää... pitäisi olla nikotiinitonkin kielletty, kun sisältää vaarallisia aineita ja tosiaan portti nikotiinituotteisiin ja mahdollisesti muihinkin vaarallisiin aineisiin...

Vastaus: Nikotiinia sisältävät sähkösavukkeet ovat ikärajavaltavia tuotteita. Nikotiinipussit ja nikotiinittomat sähkösavukkeen kaltaiset kertakäyttöiset höyrystimet, joissa ei ole nikotiinia luetaan tupakan vastikkeiksi. Ne ovat myös ikärajavaltavia tuotteita, eli niitä ei saa myydä alle 18 –vuotiaille.

Tupakan vastikkeiden hallussapitoa ei ole tupakkalaissa kuitenkaan kielletty alaikäisiltä, joten myös alaikäiset saavat pitää kertakäyttöisiä nikotiinittomia vapeja sekä nikotiinipusseja hallussaan. Näitä aiotaan muuttaa juuri lausunnoilla olleissa tupakkalain muutoksissa, kun sinne tehdään uusi määritelmä savuttomille nikotiinituotteille.

Nuoret ostavat pääasiassa somesta näitä tuotteita laittomasti.

10. Onko makunesteet ed. tupakkalaissa kiellettyjä? Vai onko tähän tullut muutosta?

Vastaus: makunesteet ovat tupakkalaissa kiellettyjä nikotiinia sisältävistä sähkösavukkeista, mutta eivät toistaiseksi nikotiinipusseista tai nikotiinittomista kertakäyttöisistä höyrystimistä.

11. Nuori kertoo, ettei pysty lopettamaan vapen käyttöä tuosta noin vain. Millaista käytännön apua vapen käytön lopettamiseen on saatavissa?

Vastaus: Uudenmaan hyvinvointialueiden opiskelu- ja kouluterveydenhuolto tai terveysasema voi tukea vape-vieroituksessa. Huoltajan kannattaa olla yhteydessä lapsen tai nuorten oman koulun terveydenhoitajaan tai omaan terveysasemaan.

Lopettamiseen kannattaa myös valmistautua itse. Syöpäjärjestöjen Fressis.fi sivuilta löytyy paljon nuorille suunnattua tietoa lopettamisesta, sekä vinkkejä lopettamisen eri vaiheisiin. Esim.: <https://www.fressis.fi/tietopankki/nikotiinituotteet/nain-lopetat/nain-lopetat-sahkosavukkeen-kayton/> ja <https://www.fressis.fi/artikkeli/vape-lopettaminen/>. Lisäksi sivusto tarjoaa yleisesti hyvää tietoa vapestä: [Sähkösavuke - Fressis](#)

12. Miten ja mihin tahoon pitäisi ottaa yhteyttä, jos/kun alkaa epäillä lapsen vapettavan?

Vastaus: Tukea vapen puheeksi ottoon nuoren kanssa voi etsiä Syöpäjärjestöjen FressisEdun artikkelista [Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön puheeksi ottaminen ja lopettamisen tukeminen | FressisEdu](#).

Lisäksi nuoren kanssa voi yhdessä etsiä tietoa Syöpäjärjestöjen Fressiksen sivuilta sähkösavukkeista ja sen käytön lopettamisesta [Sähkösavuke - Fressis](#), <https://www.fressis.fi/kanava/nikotiinituotteet/lopettamisen-tuki/> ja <https://www.fressis.fi/tietopankki/nikotiinituotteet/nain-lopetat/nain-lopetat-sahkosavukkeen-kayton/> ja <https://www.fressis.fi/artikkeli/vape-lopettaminen/>

Huolen herätessä voi olla myös yhteydessä Uudenmaan hyvinvointialueiden opiskelu- ja kouluterveydenhuoltoon tai omalle terveysasemalle saadakseen tukea tilanteeseen.

13. Milloin voi ottaa yhteyttä Ankkuri-tiimiin? Esim. jos noissa "perintä" -asioissa tulee vaikeuksia.

Vastaus: Ankkuritiimiin voi ottaa yhteyttä aina kun on huolta nuoresta. Tällöin saa ohjausta ja neuvontaa, miten juuri siinä tilanteessa voi toimia sekä minkälaista apua ja tukea on saatavilla. [Ankkuri - Ota yhteyttä! | Ankkuritoiminta](#)

14. Mitä tehdä, jos oman lapsen huoneesta on löytynyt kasa vapeja?

Vastaus: Lapsen ja nuoren kanssa on hyvä luoda avoin keskusteluyhteys, jossa pyritään tasavertaiseen ja kannustavaan vuorovaikutukseen sekä mietitään yhdessä ratkaisuja tilanteeseen. Syöpäjärjestöjen FressisEdu sivuilta löytyy keinoja tupakka- ja nikotiinituotteiden puheeksiottoon. [Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön puheeksi ottaminen nuoren kanssa | FressisEdu](#)

15. Olen yrittänyt omille teineille kertoa vapen vaaroista. En ollut huolissani, kun lapseni meni yläasteelle. Kuitenkin kävi ilmi, että hän oli vapettanut koska ryhmäpaine oli ollut kova. Eikö ole mitään keinoa vanhempana vaikuttaa tähän? Pitääkö reput käydä läpi, viikkorahoja ei ole paljoakaan käytössä. Toisen kuulijan kommentti: Tuo ryhmäpaine huolestuttaa itseäkin, kun oon kuullut, että väkivallalla uhaten pakotetaan lapsia kokeilemaan.

Vastaus: Vaikka välillä voi tuntua keinottomalta tai että huoltajan neuvot kaikuvat kuuroille korville, on tärkeää käydä rauhallisesti aiheesta keskustelua nuoren kanssa ja tukea nuorta kavereiden yllyttämisestä huolimatta pitämään rohkeasti oma kanta. Voitte kuvitella erilaisia tilanteita, joissa nuorelle kaverit tarjoavat vapea tai yllyttävät kokeilemaan ja pohtia yhdessä, miten tilanteessa voisi heille vastata ja miten toimia. Vaikka tuntuisi siltä, että "kaikki muutkin käyttää", niin fakta on se, että suurin osa nuorista ei käytä vapea tai muitakaan nikotiinituotteita. Jos on pelkoa, että jää ulkopuoliseksi kaveriporukasta, voi nuoren kanssa myös jutella siitä, mitkä asiat tai tekemiset oikeasti yhdistävät kaveriporukkaa, ja mitkä ei ja kokeeko helposti muutenkin usein ns. FOMO-ilmiötä (fear of missing out).

Lisää tukea tupakka- ja nikotiinituotteiden puheeksi otosta: <https://fressisedu.fi/materiaalit/puheeksi-oton-malli/> ja Myös Syöpäjärjestöjen Fressis.fi sivustolta löytyy paljon nuorille suunnattua tietoa, jota voi nuoren kanssa yhdessä selailla käytön lopettamisen motivaation herättelemiseksi. [Sähkösavuke - Fressis,](#)

16. Vapen käytön suhteen olen ollut siinä käsityksessä, että sitä koskee samat rajoitukset kuin tupakkaa. Eli esim. koulun sisällä tai piha-alueilla käyttö on kielletty. Sekä kauppakeskukset, niin eikö tällöin takavarikoiminen ole selkeää?

Vastaus: Nikotiinia sisältäviä sähkösavukkeita koskee sama lainsäädäntö kuin savullisia tupakkatuotteita, eli niitä ei saa käyttää kouluissa, päiväkodeissa ja muissa tiloissa, jotka on suunnattu lapsille ja nuorille ja hallussapito on kiellettyä alaikäisiltä.

Ongelmana ovat nikotiinittomat sähkösavukkeen kaltaiset kertakäyttöiset höyrystimet, joissa ei ole nikotiinia. Niitä ei toistaiseksi koske alaikäisten hallussapitokiello, jolloin kouluissa on vaikea puuttua asiaan. Sama ongelma koskee myös nykyään nuorten keskuudessa suosittuja nikotiinipusseja. Nikotiinipussien hallussapitoa ei ole tupakkalain kielletty alaikäisiltä, joten myös alaikäiset saavat pitää nikotiinipusseja hallussaan ja tuoda nikotiinipusseja maahan. Näitä aiotaan kuitenkin muuttaa juuri lausunnoilla olleissa tupakkalain muutoksissa, kun sinne tehdään uusi määritelmä savuttomille nikotiinituotteille. Eli jos ja kun esitetyt muutokset saadaan tehtyä, niin 74 §:ssä kielletään näiden savuttomien nikotiinituotteiden käyttö päiväkotien ja esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Samalla myös tupakkalain 118 § muutettaisiin niin, että se kieltäisi myös alaikäisiltä näiden savuttomien nikotiinituotteiden hallussapidon, jolloin niiden tiettyihin oppilaitoksiin tulisi kielletyksi ja rehtori/opettaja rehtori saisi perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla ottaa nämä tuotteet oppilaalta tai opiskelijalta haltuunsa. Hallussapitokiello tukisi myös muiden lasten ja nuorten kanssa toimivien, kuten urheiluseurojen, päätöksentekoa alaikäisten nikotiiniriippuvuuden ehkäisemiseksi.

17. Onko terveydenhuollon ammattilaisilla resursseja auttaa vapen käytön lopettamisessa, kun esim. kouluterveydenhoidon resurssit ovat melkein nollassa. Mistä voi saada tukea?

Vastaus: Jos oman alueen koulu- tai opiskeluterveydenhuollossa on pitkät jonot tai vaikea saada apua, niin voi olla yhteydessä myös omaan terveysasemaan tai tutustua Fressiksen nettisivuihin, joista saa lisätietoa sähkösavukkeiden käytön lopettamiseen. <http://Sähkösavuke – Fressis:>
<https://www.fressis.fi/kanava/nikotiinituotteet/lopettamisen-tuki/> <https://www.fressis.fi/tietopankki/nikotiinituotteet/nain-lopetat/nain-lopetat-sahkosavukkeen-kayton/> ja <https://www.fressis.fi/artikkeli/vape-lopettaminen/>

18. Onko kouluissa valistusmateriaalia vapestä? Lapset olisi hyvä ympäröidä tällä tiedolla.

Vastaus: Muun muassa Syöpäjärjestöjen aikuisille suunnatussa FressisEdu –sivustolla on maksuttomasti tilattavaa valistusmateriaalia: [Fressisedun maksuttomat materiaalit | FressisEdu](#). OMG, LOL, YOLO –julistesarjaan on tulossa vuodenvaihteessa uusi juliste, joka koskee sähkösavukkeita.

Syöpäjärjestöjen Fressis.fi sivusto tarjoaa nuorille suunnattua valistusmateriaalia [Sähkösavuke - Fressis](#)